

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

NOUS REPTES, NOVES OPORTUNITATS: ÉS EL MOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA

INTRODUCCIÓ

Han transcorregut 30 anys des que la fusió entre la Unió d'Empreses Cooperatives de Treball Associat (UECTA) i la Unió Territorial de Cooperatives de Treball Associat de València (UTCTAV) va donar com a resultat el naixement de la Federació Valenciana d'Empreses Cooperatives de Treball Associat (FEVECTA) en l'Assemblea Constituent celebrada a Dénia, el 27 de febrer de 1988.

En aquest període de temps, FEVECTA ha anat assolint en major o menor mesura els objectius marcats en els set plans estratègics desenvolupats al llarg de la seua trajectòria. Ara, amb motiu d'aquest nou Congrés, és moment d'obrir una nova reflexió crítica sobre el paper que ha de jugar FEVECTA en aquesta nova etapa per donar el suport que les Cooperatives de Treball Associat de la Comunitat Valenciana necessiten per afrontar amb èxit els seus reptes de futur.

Així doncs, en aquesta ponència farem una reflexió general i detallada dels diferents contextos en què actua FEVECTA i el seu posicionament en cada un d'ells.

1. EL COOPERATIVISME EN UN CONTEXT DE REVOLUCIÓ TECNOLÒGICA I SOCIAL

En aquests moments de complexitat i canvis no entreveiem les solucions més adequades per eixir de les crisis sistèmiques que cada vegada es repeteixen amb més freqüència. Molts analistes diuen que no és una època de canvis, sinó un canvi d'època i, possiblement, ens cal perspectiva per adonar-nos dels esdeveniments que estan succeint i dels efectes reals de l'última crisi, en què gairebé tots els experts estan d'acord en una cosa: "Com més concentrada està la riquesa en poques mans, menor és el creixement d'un país".

Cooperatives, persones que fem empresa

Ha estat possible consolidar la democràcia com el sistema polític més eficaç gràcies a l'augment de les classes mitjanes. No obstant això, l'última crisi, especialment a Espanya i la Comunitat Valenciana, ha portat com a conseqüència una disminució de la classe mitjana, a causa de la pèrdua d'ocupació i la consegüent disminució de rendes, i un enriquiment de les classes altes. Fins organismes tan poc sospitosos de ser d'esquerreres com el FMI i l'OCDE plantegen que "la desigualtat excessiva no només suposa un risc per a la convivència, sinó que és també un problema macroeconòmic".

Paral·lelament, ens trobem immersos en el que s'ha vingut a anomenar la 3ª revolució industrial, on ciències com la robòtica, la nanotecnologia, la biotecnologia, etc. estan transformant els sistemes productius.

Tot això fa que s'estiga produint el canvi més gran i profund dins el mercat laboral: els empleats seran cada vegada menys necessaris per al mercat, i això realment és el que està desestabilitzant el sistema capitalista. Cada vegada és menys important la força laboral per augmentar els nivells de producció. Actualment les noves tecnologies estan destruint més ocupació del que poden generar. Sectors com la banca, la distribució, les comunicacions, la indústria, el camp ... estan cada vegada més tecnificats i han portat a gran quantitat de treballadors a l'atur.

En aquests moments, a la Comunitat Valenciana, a Espanya i a Europa s'entreveu un lleuger creixement econòmic, però aquest no va acompanyat de la creació d'ocupació estable i de qualitat, i aquesta tendència augmentarà amb el temps, cosa que va a comportar immensos canvis socials i econòmics.

Les condicions laborals s'han precaritzat i la solució que ens dona el sistema és aprofundir en aquesta precarització, portant-nos a un absurd que, al nostre parer, acabarà en un conflicte social, ja que ens aboca a un cercle viciós de difícil eixida:

Menys ocupació -> ocupació precària -> menys consum -> menys possibilitat de pagar impostos -> menys Estat -> menys cobertura social, etc.

I, així, a poc a poc, la societat és cada vegada més dual: una minoria de gent disposa cada vegada de més riquesa i una majoria de gent és cada vegada més pobre. Les empreses

Cooperatives, persones que fem empresa

inverteixen cada vegada més en tecnologia que destrueix ocupació i això fa que certa classe empresarial es faça més rica, però que la gran majoria de la gent s'empobrisca. Les dades macroeconòmiques confirmen aquesta tendència. La raó és que vivim en una societat on el motor del creixement ha estat l'augment del consum, però si cada vegada més gent no té feina, l'augment de l'endeutament familiar i la disminució del consum van a "gripar" el motor del sistema, al mateix temps que ens estem carregant l'estat social de dret.

Fins fa poc pensàvem que la solució era "el treballador del coneixement" i que els treballadors més qualificats serien els més beneficiats. Això comença a no ser cert.

La pregunta és: hi ha solució? Creiem que sí. I la solució passa per: més democràcia, més democràcia econòmica, més economia social i cooperativa; en definitiva, més cooperació. És el moment de l'economia social

El problema no està en la generació de riquesa, sinó en la seua redistribució. El treball ha començat a ser un bé escàs i la solució és molt simple: repartir-lo. Fins ara ha estat l'Estat social de dret el que ha garantit una distribució de la riquesa a través d'una política fiscal, amb més o menys encert. Això ha permès un increment de la classe mitjana, una millor educació, una millor sanitat i una sèrie de millores socials que ara veiem perillar.

El paper de l'Estat és important però, **per què no s'afavoreixen models d'empreses on la distribució de la riquesa es faça des de l'origen?** Aquest model existeix i es diu **Cooperativa de Treball**.

Vegem algunes aportacions que realitza el cooperativisme i com aquest pot ser el model de referència per al futur:

- Les cooperatives són empreses on elements com la competitivitat i la productivitat es conjuguen amb altres com la cooperació, la democràcia i la distribució equitativa de les rendes generades.
- Les cooperatives ofereixen un model d'empresa permeable a les demandes socials.

Cooperatives, persones que fem empresa

-
- Les cooperatives tornen a les persones el protagonisme en l'activitat econòmica.
 - Les cooperatives ofereixen un model empresarial coherent amb un desenvolupament sostenible i respectuós amb el Medi Ambient.
 - Les cooperatives ofereixen un model empresarial més ètic.
 - Les cooperatives donen resposta a una societat que demana una empresa més humana.
 - Les cooperatives han servit per a la integració laboral d'aquells als quals la competència ferotge ha discriminat.
 - Les cooperatives ofereixen un model de funcionament per promocionar l'autoocupació col·lectiva i el sorgiment d'iniciatives empresarials.
 - Les cooperatives han creat i mantingut llocs de treball, mentre a l'empresa de capital s'ha destruït ocupació.
 - Les cooperatives generen una estabilitat dels llocs de treball superior a la mitjana de les empreses de capital.
 - Les cooperatives són empreses on té prioritat el factor treball.
 - Les cooperatives estan a l'avantguarda de les pràctiques empresarials innovadores.
 - Les cooperatives són empreses on el treball en equip i l'aprenentatge continu són una realitat.
 - Les cooperatives són capaços de respondre de forma més ràpida i eficaç a les necessitats del mercat.
 - Les cooperatives són empreses més sòlides i resisteixen millor les crisis.

Cooperatives,
persones que fem
empresa

- Les cooperatives estan en millors condicions d'oferir qualitat laboral a un menor cost.
- Les cooperatives estan en millors condicions per abordar la cooperació interempresarial.
- Les cooperatives estan en millors condicions per respondre als reptes que planteja la revolució tecnològica i la societat del coneixement.

2. EL PAPER DE FEVECTA DAVANT LES NOVES ECONOMIES

Aquesta crisi de model econòmic està produint molts canvis i han sorgit noves economies davant les quals el cooperativisme i FEVECTA s'han de situar. Anem a enumerar i desenvolupar els nous moviments i models econòmics que estan sorgint per valorar millor com FEVECTA es posiciona davant els mateixos i desenvolupar respostes per aprofitar les oportunitats, tant per al desenvolupament del cooperativisme i l'emprenedoria cooperativa com per a les cooperatives federades:

- Economia Sostenible, Economia Social, desenvolupament local, Economia Circular, Verd, Blau
- Gig Economy
- Economia del Bé Comú
- Economia Col·laborativa
- Economia Solidària (ES)
- Empresa social

— Economia sostenible, economia social, economia circular, desenvolupament local: tres pilars per a la creació d'ocupació cooperativa

El setè dels principis cooperatius, aprovat per l'Aliança Cooperativa Internacional a 1995, estableix: "La cooperativa treballa per al desenvolupament sostenible de la seva

Cooperatives, persones que fem empresa

comunitat per mitjà de polítiques acceptades pels seus socis. Alhora que se centren en les necessitats i els desitjos dels socis, les cooperatives treballen per aconseguir el desenvolupament sostenible de les seves comunitats, segons els criteris aprovats pels socis".

En indicar que les cooperatives treballen "pel desenvolupament sostenible de les seves comunitats", l'ACI està fent una proposta d'enorme calat, per diverses raons:

- En parlar de «desenvolupament» està proposant a les cooperatives que reflexionen no només sobre el seu model de funcionament intern, sinó sobre els problemes socials, econòmics i culturals de la seua comunitat.
- Recupera el concepte de «comunitat», que va tindre una gran importància en els inicis del moviment cooperatiu, i retorna al cooperativisme cosa que va estar des de sempre en el seu punt de mira i que es resumeix perfectament en la famosa frase de «pensar globalment i actuar localment».
- Introduir el concepte de «sostenible» ens obliga a prendre consciència sobre els límits del creixement econòmic.

La reivindicació d'un model de desenvolupament econòmic «sostenible» naix quan es pren consciència de dos fets clarament constatables que qüestionen la viabilitat de l'actual model econòmic: el problema de la desocupació i el problema del deteriorament del Medi Ambient.

A la base de la majoria de les propostes per al desenvolupament sostenible hi ha tres idees fonamentals: "desenvolupament local", "cooperació horitzontal" i "descentralització i democratització de l'economia", que connecten perfectament amb la realitat de les cooperatives i amb els principis que les van inspirar. Vegem breument aquestes tres propostes clau:

— Desenvolupament local

El concepte de "desenvolupament local" es resumeix perfectament en la frase "treball local per a persones de la localitat, utilitzant recursos locals". El seu abast es manifesta en

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

el principi de subsidiarietat: "Res serà realitzat a gran escala si pot ser perfectament ben realitzat en l'àmbit local". El gran avantatge de les activitats proporcionades en l'àmbit local resideix que són clarament visibles i poden ser dutes a terme tenint consciència de les necessitats de la gent de la localitat i les seues opinions.

Cooperació horitzontal i estàndard mínim de respecte al medi ambient i a la dignitat humana

Es proposa un model de relació econòmica on demandants i oferents es relacionen obertament en base a acords de cooperació horitzontal a mig i llarg termini. No se suprimeix la competència en el mercat, però s'inverteix el principi organitzador de l'economia: la majoria de l'activitat econòmica ha de basar-se en el principi de cooperació.

El "comerç just" entre països del Tercer i del Primer món és un exemple perfecte d'aquest model d'economia basat en la cooperació.

LA NATURA ÉS SABIA: A CURT TERMINI GUANYEN ELS DEPRADADORS, A LLARG TERMINI GUANYEN ELS COOPERADORS

Descentralització i democratització de l'economia

El punt clau d'un model de desenvolupament sostenible és una economia descentralitzada en la qual cada nivell de govern dispose dels fons adequats i l'autoritat que li permet una real capacitat d'actuació. La debilitat d'una economia centralitzada resideix en la incapacitat de connectar el nivell de planificació central d'anàlisi amb els interessos reals i les expectatives de la gent del carrer. El principal desavantatge de les autoritats locals és que no creen xarxes i llaços horitzontals entre elles, tenen recursos limitats i estan subjectes al control central que tracta de fer d'elles un simple graó en la jerarquia de l'Estat.

En resum, la defensa d'un desenvolupament sostenible suposa un canvi d'actitud davant l'entorn, tant en la seua dimensió social -humana-, com en la seua dimensió natural -física-. Mentre que el model econòmic capitalista considerava la natura com una font

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

inesgotable de recursos i es caracteritzava per no prendre massa en compte les conseqüències socials i físiques de la producció i el consum, un model de desenvolupament sostenible exigeix dels agents econòmics una doble reflexió: quines conseqüències socials té la seua activitat econòmica i quines repercussions té sobre el medi ambient.

Moltes de les organitzacions i persones que tracten de desenvolupar models econòmics tornen la vista cap al cooperativisme tractant de buscar en les seues arrels aquest marc teòric que els permeta inserir els seus projectes en el mercat sense traïr els seus valors. Però, què proposa el cooperativisme? Cap a on podem girar el cap quan tractem de realitzar un debat seriós i rigorós sobre el que el cooperativisme pot oferir hui a la nostra societat?

Què proposa el cooperativisme?

Les colònies que Owen va fundar a Anglaterra en 1844 i que van servir d'inspiració a la Societat dels equitatius Pioners de Rochdale eren cooperatives integrals que englobaven la persona per complet: productor, consumidor, ciutadà, ésser moral i ésser social.

Aquesta aspiració de transformació social es recull en l'article 1r dels Estatuts dels Pioners de Rochdale, tradicionalment identificada com l'experiència que inaugura el cooperativisme modern:

"Des del moment en què siga possible, aquesta societat empenirà l'organització de les forces de la producció, de la distribució, de l'educació i del govern o, dit en altres paraules, l'establiment d'una colònia que es baste a si mateixa i en la qual s'uniran els interessos, o bé prestarà ajuda a altres societats per establir colònies d'aquesta classe".

Aquesta concepció integral de la persona va provocar el naixement d'allò més pròpiament original del moviment cooperatiu: l'associacionisme amb finalitats econòmiques basat en la democràcia i en la lliure deliberació entre iguals en el si de l'empresa. Aquest pensament va cristal·litzar en el principi cooperatiu "una persona = un

Cooperatives, persones que fem empresa

vot", que ha arribat fins als nostres dies com un dels elements essencials de la cooperació.

Com assenyala Lambert, "el moviment cooperatiu, des dels seus orígens, aspira a la transformació social del món i de l'ésser humà". Els seus iniciadors estan animats per preocupacions morals; veuen en la cooperació molt més que la solució d'un problema momentani i parcial, veuen una fórmula capaç de renovar el conjunt del sistema econòmic i social". També ho assenyala Jose Maria de Arizmendarrieta, fundador del Grup Mondragón: *"el món no se'ns ha donat per contemplar-lo sinó per transformar-lo"*.

En lloc de la competència, el cooperativisme proposa la cooperació, la promoció de la persona no per la lluita individual contra altres persones, sinó per l'ajuda mútua en una organització col·lectiva. Com a obra de la "ajuda mútua", la cooperació és sempre voluntària i es fonamenta sobre la democràcia, donant a totes les persones els mateixos drets pel sol fet de ser persones.

En lloc de la preeminència i els drets que el sistema capitalista atorga a la propietat i al capital, la cooperació exclou la propietat com a font de poder i de renda. Tendint directament al servei tant dels seus membres com del conjunt de la societat, l'empresa cooperativa exclou el lucre com un fi en si mateix i el substitueix per una vocació de servei a la seua comunitat.

Des del seu naixement, el cooperativisme qüestiona la racionalitat econòmica imposada pel model capitalista: el principi hedonista basat en l'egoisme individual com a únic motor de l'activitat humana, la propietat com a font de poder, la competència com a sistema adequat per a l'organització social, la concepció individualista de l'home que el situa aïllat enfront de la resta dels seus semblants, i el benefici econòmic i l'ànim de lucre com a únic motor de l'empresa. Edgar Milhaud va resumir amb mestria l'essència de la cooperació: *"Es pot col·laborar sota la coacció, no es coopera més que en llibertat, no hi ha cooperació més que entre iguals"*.

— **El Cooperativisme com a fórmula per al desenvolupament de l'Economia Circular / Economia Social**

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

Un dels objectius d'aquesta ponència és la d'argumentar el paper de la cooperativa com a instrument idoni per unir les tres dimensions de l'empresa: social, mediambiental i econòmica i, en aquest sentit, proposar el model d'empresa cooperativa com a motor per al canvi dins de l'economia social, l'economia circular amb el desenvolupament local i econòmic.

Vegem doncs com es defineixen aquests models d'economia.

Economia Circular

Entenem per economia circular aquella economia que tracta de seguir el model de les cadenes tròfiques que trobem a la natura, passant d'un model lineal (aquell que es basa en el extracció, fabricació, utilització i eliminació) a un model circular, on no existeixen els residus, sinó que quan un organisme mor es torna a convertir en aliment i així successivament.

L'economia circular representa la intersecció dels aspectes ambientals i econòmics. En un context d'incertesa econòmica, caracteritzat per l'escassetat de matèries primeres i les fluctuacions dels seus preus, l'economia circular contribueix a la seguretat del subministrament i a la reindustrialització del territori, ja que els residus d'uns es converteixen en matèries primeres per a altres. Això provoca un sistema generador d'ocupació local i no deslocalitzable.

Principis de l'Economia Circular

Els principis que informen l'economia circular són els següents:

- L'Eco-concepció: Té en compte els impactes mediambientals al llarg del cicle de vida d'un producte i els integra des del començament.
- L'economia industrial i territorial: Establiment d'una manera d'organització industrial en un mateix territori, caracteritzat per una gestió optimitzada dels estocs i els fluxos de material, energia i serveis.

Cooperatives,
persones que fem
empresa

- L'economia de la funcionalitat: Privilegiar l'ús davant de la possessió.
- El segon ús: Reintroduir al circuit econòmic aquells productes que ja no corresponen a les necessitats inicials dels consumidors.
- La reutilització: Reutilitzar certs residus o certes parts dels mateixos que encara poden funcionar per a l'elaboració de nous productes.
- La reparació: Trobar una segona vida als productes trencats.
- El reciclatge: Aprofitar els materials que es troben en els residus.
- La valorització: Aprofitar energèticament els residus que no es poden reciclar.

En resum, es podria traduir en les **4 R: REDUIR, REUTILITZAR, RECICLAR, RECUPERAR**. FEVECTA ha de posicionar-se com a defensora d'una economia circular i afavorir la creació de cooperatives en aquest àmbit.

Oportunitat de FEVECTA per al desenvolupament de cooperatives locals de base mediambiental

La gestió de residus ocupa un paper crucial en l'economia circular. La manera de recollir i gestionar els residus pot donar lloc a altes taxes de reciclatge, ja que materials valuosos tornen a l'economia o, per contra, retornen a un sistema ineficaç en el qual la major part dels residus reciclables acaben en abocadors o s'incineren, fet que comporta uns efectes potencialment perjudicials per al medi ambient i importants pèrdues econòmiques.

En l'actualitat, només es recicla al voltant del 40% dels residus produïts a les Illes de la Unió Europea. Aquesta mitjana oculta grans diferències entre els estats membres i regions amb taxes del 80% en algunes zones i menys del 5% en altres (Reglament UE núm. 1357/2014 de la Comissió de 18 de desembre de 2014). Perquè els nivells de reciclatge assolisquen una qualitat elevada, cal millorar la recollida i classificació dels residus.

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

L'abandonament o la gestió inadequada dels residus produeixen efectes negatius en l'entorn: provoca contaminació de l'aigua, el sòl, l'aire, contribueix al canvi climàtic, afecta els ecosistemes i la salut humana.

Però, quan els residus es gestionen de forma adequada es converteixen en recursos que contribueixen a l'estalvi de matèries primeres, a la conservació dels recursos naturals, del clima i al desenvolupament sostenible.

Actualment hi ha una problemàtica associada a la generació de residus. Es tracta d'un problema que va en augment i que no deixa d'agreujar-se com a conseqüència de l'estil de vida i consum que imperen en la nostra societat occidental. Aquest procés està generant una creixent atenció a la necessitat de gestionar de manera correcta tots els residus produïts.

En aquest sentit, els conceptes de RECICLAR, RECUPERAR, REUTILITZAR I REDUIR adquireixen una importància creixent. Per tant, la generació i gestió de residus constitueix un problema ambiental greu en les societats modernes, però quan els residus es gestionen de manera adequada, esdevenen recursos que contribueixen a l'estalvi de matèries primeres, a la conservació de recursos naturals, del clima, al desenvolupament sostenible i a la creació d'ocupació estable i de qualitat.

El paper de FEVECTA en l'impuls i creació de cooperatives sostenibles

FEVECTA, com a entitat representativa de les cooperatives de Treball Associat de la Comunitat Valenciana en els àmbits econòmic, polític i social, davant les entitats públiques i privades i al si del moviment cooperatiu en general, ha d'afavorir la incorporació per part de les empreses de polítiques i actuacions SOCIALMENT RESPONSABLES, que han de contemplar aspectes relacionats amb la gestió dels recursos humans, la igualtat d'oportunitats i una correcta gestió mediambiental.

Des de FEVECTA apostem pel concepte de sostenibilitat, entenent aquest com la intersecció de les esferes econòmica, social i mediambiental. Conscients del valor de

Cooperatives, persones que fem empresa

l'exemple, FEVECTA ha de seguir implantant mesures en aquest sentit en la seua pròpia organització, que puguin servir de model o inspiració a les cooperatives que desitgen aprofundir en aquesta línia.

Alhora, FEVECTA, en la seua tasca de foment cooperatiu, ha d'orientar i assessorar els grups de persones que pretenen constituir una cooperativa:

- Informació sobre què és una cooperativa i el seu paper per a la creació de projectes sostenibles.
- Assessorament sobre el funcionament empresarial, social i mediambiental.
- Constitució legal de la nova cooperativa i informació d'ajudes i subvencions, fent especial incidència en els aspectes sostenibles del projecte cooperatiu.

Tot aquest assessorament es fa sota el prisma dels valors i principis que inspiren l'empresa cooperativa.

— Gig Economy

Actualment hi ha un corrent ultraliberal a nivell mundial que passa per la desregulació absoluta de les relacions laborals. Als països desenvolupats això ha suposat una pèrdua de drets de la classe treballadora.

Cada vegada més es va assentant el que es coneix com a la *Gig Economy*, que podria traduir-se per "economia dels xicotets encàrrecs" o "economia dels *bolos*", i es defineix com aquesta situació laboral en què les persones són contractades puntualment per fer treballs esporàdics en què s'aporta tot el necessari per a l'activitat empresarial mentre es necessita i, posteriorment, es prescindeix del treballador, passant d'una relació laboral a una relació suposadament "contractual mercantil".

A Espanya, proliferen cada vegada més els falsos autònoms i el que ve coneixent-se com a "les cooperatives paraigües o de facturació". Aquestes són un fenomen que, tot i que

Cooperatives, persones que fem empresa

existeix des de fa gairebé una dècada, ha experimentat un gran creixement els darrers anys a conseqüència de la crisi econòmica, a causa especialment de la tendència a l'alça de l'autoocupació i l'emprenedoria.

Aquest nou paradigma es va imposant a poc a poc, i en aquest model el treballador aporta els seus coneixements, habilitats i instruments de treball, però els que realment s'enriqueixen són els intermediaris o empresaris finals. De vegades, ens 'venen' aquest model laboral cada vegada més desregularitzat com una oportunitat de treballar amb plena llibertat d'horaris i possibilitat de conciliar vida laboral, familiar i personal.

És possible que aquests nous models que generen cada vegada més ocupació autònoma (*Freelance*, *Knowmadas*) puguin oferir a alguns professionals una major llibertat i recompensa pel seu treball. No obstant això, no ens enganyem, en la majoria dels casos s'està generant una nova classe de treballadors més precaritzada.

La gran farsa de les 'cooperatives de facturació'

Aquest tipus de pseudocooperatives associa majoritàriament a persones treballadores *freelance*, autònomes o independents, l'activitat consisteix a realitzar treballs esporàdics propis de la seua ocupació, ofici o professió per a tercers que requereixen dels seus serveis per a tasques determinades. Aquests, generalment, abonen la seua retribució, no en funció del temps emprat, sinó del resultat obtingut, sense que les dues parts contraguin obligació de continuar la relació laboral més enllà de l'encàrrec realitzat.

Aquestes cooperatives ofereixen els seus serveis en l'àmbit nacional publicitant com 'cooperatives paraigües' o 'cooperatives de facturació'. Normalment, les persones que s'associen a aquest tipus de cooperatives operen en el sector serveis com a fotògrafs, periodistes, artistes, músics, professors, etc. Són, majoritàriament, professionals que realitzen el seu treball de manera individual i venen el seu producte final o servei a una organització o subjectes, havent de suportar els costos socials.

Per què ha nascut i proliferat aquest tipus de cooperatives

Cooperatives, persones que fem empresa

Ser freelance o autònom comporta uns costos i una burocràcia que no resulta atractiva quan les quantitats a facturar / ingressar no són elevades. En molts casos, l'opció natural ve sent la de treballar en negre. Però, treballar de forma submergida origina diversos problemes. Els més importants són:

- a) Situar-se fora de la llei, el que pot comportar conseqüències punitives.
- b) Quedar fora de la demanda d'aquells clients que exigeixen factura formal.

Precisament per donar resposta a aquestes situacions sorgeixen les *pseudocooperatives* de facturació a què no pocs empresaris animen a inscriure's als professionals esmentats perquè puguin facturar-los a través d'elles.

Són moltes les cooperatives que s'estan formant arran d'aquesta idea i, bàsicament, es dediquen a oferir als seus socis la possibilitat de facturar els treballs realitzats per ells amb el CIF de la cooperativa, que és la que assumeix la paperassa burocràtica, el pagament dels impostos i donar d'alta a la Seguretat Social al soci pel temps treballat, de manera que es compleix formalment amb els requisits legals. A canvi, demanen al 'soci treballador', a més dels requisits estatutaris per ser soci (aportació de capital social i quota d'ingrés), un percentatge d'allò que s'ha facturat per despeses de gestió, així com les despeses socials i impostos generats i, en alguns casos, una quota periòdica.

La posició de FEVECTA davant d'aquest fenomen

Les empreses cooperatives constitueixen una fórmula alternativa al model convencional i tradicional d'empresa, que naix amb vocació de democratitzar l'empresa i posar la persona al centre del fet econòmic. Han demostrat ser generadores d'ocupació estable i de qualitat, que han servit per recuperar empreses en crisi o sense successió o per donar una oportunitat d'ocupació a persones amb difícil accés al mercat laboral.

Per contra, aquestes noves *pseudocooperatives* de facturació estan servint per pervertir un model empresarial basat en uns principis i valors dels que aquest tipus d'empresa manca totalment. Són un frau en sentit ampli:

Cooperatives, persones que fem empresa

- En primer lloc, lesionen drets de les persones treballadores, distorsionen l'activitat econòmica, provoquen competència deslleial entre les empreses, perjudiquen els contribuents i ataquen a la generalitat, equitat i justícia de la Seguretat Social.
- En segon lloc, precaritzen el treball fins a límits insospitats fins fa uns anys.
- En tercer lloc, empreses i empresaris "espavilats" estan aprofitant aquest tipus de cooperatives per no contractar per compte alié ni tan sols subcontractar a empreses que presten aquest tipus de serveis i que poden tindre un cert poder negociador. Així doncs, contracten amb professionals i, perquè no els facturen en negre, els diuen: "apunta't a una cooperativa d'aquestes que anuncien a la ràdio i ja em factures sense problemes". Amb això s'eviten el pagament d'impostos i cotitzacions a la Seguretat Social.

No és la primera vegada que s'aprofita la fórmula jurídica cooperativa de manera fraudulenta per precaritzar el treball. En massa ocasions s'han generat cooperatives simulades per contractar amb elles serveis i realitzar, d'aquesta manera, una simulació de cessió de mà d'obra més barata, en perjudici dels drets laborals que els correspondria als treballadors si foren empleats de l'empresa principal, que és la que de veritat dirigeix la cooperativa de treball 'captiva'.

Per tot això, FEVECTA hauria de liderar dins del moviment cooperatiu tant a nivell de la Comunitat Valenciana com a nivell estatal les denúncies contra aquest model cooperatiu de manera contundent, fent un major seguiment i denúncia d'aquesta mala pràctica cooperativa.

— Economia del Bé Comú

Per donar respostes noves a les necessitats socials i tractar de corregir aspectes nocius del capitalisme en l'ordre social i econòmic ha nascut recentment una nova filosofia que està sent impulsada pel Govern valencià i és l'Economia del Bé Comú. Aquest moviment

Cooperatives, persones que fem empresa

té, de moment, un curt recorregut. El seu líder, Christian Felber, va iniciar en 2010 junt a un grup d'empresaris el desenvolupament pràctic del model d'Economia del Bé Comú o Economia del bé públic, com una alternativa real al capitalisme de mercat i a l'economia planificada.

El projecte parteix d'uns criteris generals però ha de ser un model obert que ha de construir-se entre tots els seus membres. Es regeix per una sèrie de principis bàsics que representen valors humans: confiança, honestat, responsabilitat, cooperació, solidaritat, generositat i compassió, entre d'altres.

Per als defensors de l'economia del bé comú, aquelles empreses a les que guien aquests principis i valors han d'obtenir avantatges legals que els permetran sobreviure front els valors del lucre i la competència actuals.

En l'economia real actual es mesura l'èxit econòmic mitjançant valors o indicadors monetaris com el producte interior brut o els beneficis, i deixen fora els éssers humans i el medi en el qual vivim. Aquests indicadors no ens diuen res sobre si hi ha guerra, si es viu en una dictadura, si sobreexplotem el medi, si es respecten els drets humans, etc. De la mateixa manera que una empresa tinga beneficis no ens indica res sobre les condicions dels seus treballadors ni sobre allò que produeix ni com ho produeix.

L'Economia del Bé Comú centra moltes de les seues actuacions en el balanç del bé comú, instrument que tracta de mesurar com en una empresa es gestiona i viu: la dignitat humana, la solidaritat, la justícia social, la sostenibilitat ecològica, la democràcia amb tots seus proveïdors, clients i treballadors. Per exemple, si l'empresa promou condicions laborals dignes, si hi ha desigualtat entre homes i dones, si les rendes dels treballadors estan diferenciades ...

L'Economia del Bé Comú s'està estenent a Espanya a través del propi Christian Felber i de persones com l'actual director general d'Economia, Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana i l'exvicepresident de la Borsa de París, Paco Álvarez, així com per grups de persones de diferents àmbits professionals que creuen en aquesta idees.

La posició de FEVECTA davant d'aquesta nova filosofia

Cooperatives, persones que fem empresa

Des FEVECTA rebem amb grat tota iniciativa que pose a la persona com a centre de l'activitat econòmica, en aquest sentit, hem col·laborat i facilitat que a València es desenvolupe l'associació per a L'Economia del Bé Comú.

La idea és col·laborar amb aquests nous moviments socials sense renunciar a cap dels preceptes del cooperativisme, fent veure a aquests nous moviments que al final el model d'empresa que millor pot plasmar els preceptes de l'Economia del Bé Comú és, precisament, l'empresa cooperativa.

Actualment i en un futur immediat, des de l'administració és bastant probable que s'afavorisquen les iniciatives que plantegen els moviments de l'economia del bé comú. En aquest sentit, des del moviment cooperatiu i des de FEVECTA, hem de reivindicar que el nostre model d'empresa pot ser el paradigma d'aquest nou moviment i tenir una posició activa i col·laboradora, especialment per donar a conèixer el nostre model d'empresa cooperativa en l'àmbit de l'economia del Bé Comú.

Economia Social i Solidària (ESS) o, simplement, Economia Solidària (ES)

El moviment d'Economia Solidària s'articula a principis dels 90 a Europa. Actualment hi ha tota una xarxa internacional: RIPESS que connecta els 5 continents. A Espanya està REAS, xarxa de xarxes que inicia el seu camí el 1995, i disposa de ramificacions en tots els territoris de la península amb un desenvolupament molt important a Madrid, Euskadi, Aragó i sobretot a Catalunya. Alhora, REAS és membre de la confederació empresarial de l'economia social CEPES, màxima institució representativa de l'economia social a Espanya.

La missió de REAS és potenciar l'ES com un mitjà per aconseguir una societat més justa i solidària, caminant cap al desenvolupament sostenible i tenint en compte la interdependència entre la vessant econòmica, la social, la mediambiental i la cultural. Els valors que fonamenten l'ES són 6 fonamentals, definits a la carta de l'ES i en gran mesura en harmonia amb els valors del cooperativisme definits per l'ACI:

<http://www.economiasolidaria.org/carta.php>

Els principals projectes de REAS són:

Cooperatives, persones que fem empresa

- Impulsar el desenvolupament d'estructures de "Mercat social" (Xarxa de producció, distribució i consum de béns i serveis que funciona amb criteris ètics, democràtics, ecològics i solidaris en un territori determinat constituïda per empreses de l'ESS i consumidors individuals i col·lectius). En aquest sentit existeixen ja importants xarxes de "consum responsable" organitzades al voltant d'eines com fires (exemple FESC), directoris participatius que visibilitzen a les entitats que compleixen criteris de l'ES com per exemple PAM A PAM.
- Establir mecanismes d'auditoria social per tal que les entitats avaluen el seu comportament en relació als principis de la carta de l'ES per tal de crear vincles de confiança i transparència entre el cercle de relacions format per consumidors responsables, entitats productores de béns i serveis així com d'organitzacions facilitadores i afins a aquests valors.

FEVECTA, des de fa temps, col·labora en accions puntuals amb aquests moviments i té diverses CTA que col·laboren activament d'aquest moviment. El futur passa per acostar-nos-hi més i analitzar les possibilitats de col·laboració.

4. POSICIONAMENT DE FEVECTA DAVANT LES DIFERENTS INSTITUCIONS I ORGANISMES AMB QUÈ INTERLOCUTA

Les cooperatives, els cooperativistes, els representants polítics, la societat en general, pensen en termes de valor: Què em dóna / què em costa, i en quina mesura FEVECTA aporta valor. En aquest sentit, hem de preguntar-nos com podem maximitzar l'aportació de valor als nostres clients / grups d'interès.

En funció dels tres àmbits d'actuació de FEVECTA (Representació i defensa a les cooperatives, Prestació de serveis i foment del cooperativisme) en aquesta ponència anem analitzar les necessitats que potencialment resol la federació, en l'àmbit de la seua funció representativa. Per a això anem a formular-nos una sèrie de preguntes i respostes:

- Quin ha de ser el paper de FEVECTA al si del cooperativisme valencià i, especialment, en el de la Confederació Valenciana de Cooperatives?

Cooperatives, persones que fem empresa

-
- I en el cooperativisme de treball d'àmbit nacional i, concretament, en COCETA?
 - Quin paper ha de jugar FEVECTA en la seua relació amb l'administració, tant en l'àmbit de la direcció general competent en matèria de Cooperativisme com del registre de cooperatives?
 - I en relació amb els partits polítics?
 - I pel que fa a altres organitzacions empresarials?
 - I respecte de les organitzacions sindicals ?.
 - I davant de moviments socials emergents cooperatius i col·laboratius?
 - I respecte dels centres de formació i coneixement, especialment les universitats i els seus instituts universitaris?
 - I quin paper ha de jugar dins de l'ecosistema emprenedor valencià?

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

FEVECTA, motor de canvi

FEVECTA ha d'actuar com a nau capitana del cooperativisme i, en aquest sentit, ser un exemple de funcionament participatiu. D'altra banda, ha de ser exemple d'organització innovadora que se situa a la frontera, que assumeix riscos i que aprèn de les seues experiències tant positives com negatives, indagant camins imaginatius per intentar generar una cultura empresarial basada en la confiança i el respecte mutu. Finalment, pensem en FEVECTA com un ens dinàmic i flexible, que assumeix el canvi com a regla de funcionament i, en conseqüència, la configuració de l'estructura organitzativa tècnica/política ha de ser una creació del dia a dia que es provoca amb participació motivada de tots el seu membres.

Una organització com FEVECTA és un ens dinàmic i com a tal és un generador continu de coneixements que s'han de canalitzar i distribuir, perquè puguin ser útils al conjunt del cooperativisme i societat en general. La distribució s'ha de fer aprofundint en la gestió de les tecnologies de la informació i comunicació. Finalment, els coneixements s'adquireixen mitjançant processos de formació i aprenentatge i, l'aprenentatge ha de ser un procés continu i col·lectiu que es va aconseguint treballant la cultura empresarial de la Federació.

Paral·lelament, FEVECTA s'ha d'articular de manera que puga donar una millor i més ràpida resposta a les seues cooperatives afiliades, tenint en compte la diversitat territorial i sectorial, així com la realitat empresarial heterogènia que conformen les cooperatives de treball associat valencianes.

I, encara que sembla una obvietat, FEVECTA ha de continuar fomentant els valors i principis Cooperatius d'acord amb la Declaració de l'ACI, que és el que ens diferencia respecte d'un altre tipus d'empreses i moviment socioeconòmic. Hem de seguir treballant en la implantació del model de funcionament cooperatiu que FEVECTA preconitza des dels seus inicis.

Els Valors Cooperatius com l'autoajuda, l'autoresponsabilitat, la democràcia, la igualtat, l'equitat i la solidaritat, i els Principis Cooperatius que són pautes que permeten a les

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

cooperatives posar en pràctica aquests valors han de ser els eixos directors del funcionament de FEVECTA.

Dins de la Funció representativa i de defensa dels interessos de les cooperatives de treball associat, FEVECTA ha de treballar en diferents fronts. Anem a desenvolupar el posicionament de FEVECTA davant aquests organismes i entitats

Confederació Valenciana de Cooperatives

FEVECTA és membre fundador de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana i des dels seus inicis ha tingut clar que el paper que ha de jugar la Confederació és de vital importància per al desenvolupament del cooperativisme. En conseqüència, hem subordinat moltes actuacions de la federació als interessos col·lectius de tot el moviment cooperatiu representat per la Confederació.

Entenem que l'estratègia de visibilitat del cooperativisme passa per no generar confusions i donar una imatge unitària i de fortalesa. Per a això, FEVECTA vol seguir impulsant la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana i proposa les següents línies d'actuació futures:

- Assumir major protagonisme al si de la Confederació i actuar de forma proactiva, raó per la qual estudiarà la possibilitat de dedicar més recursos humans i polítics per a realitzar aquesta funció.
- Avançar en la recerca de sinèrgies entre les Federacions membres de la Confederació. En aquest sentit, actualment s'obren grans possibilitats de cooperació amb la Federació de Cooperatives de Vivendes (FECOV) per al desenvolupament de les cooperatives d'Habitatges de Cessió d'Ús i la generació de cooperatives de treball associat. Així mateix, amb la Federació de cooperatives agroalimentàries s'analitzaran les possibilitats de desenvolupament de CTA en el medi rural. I amb UCEV, es continuarà prestant suport tècnic i logístic.

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

- Propiciar una millor coordinació entre les estructures tècniques de les federacions i de la pròpia Confederació per avançar en l'eficàcia i eficiència i, així, optimitzar els recursos.
- Coordinar d'una manera més efectiva les estratègies de comunicació de FEVECTA i la Confederació, per aconseguir una major visibilitat del cooperativisme, potenciant una imatge única i coherent.
- Amb l'aprovació del pla biennal FENT COOPERATIVES s'obren noves possibilitats de creixement i cooperació entre les entitats. Hem de treballar per desenvolupar aquest pla conjuntament des de la Confederació.

Confederació Espanyola de Cooperatives de Treball Associat (COCETA)

FEVECTA porta 30 anys en COCETA i, a part de la gestió de la formació, no arribem a veure quin valor ens aporta. En aquest sentit, hem d'assumir un paper més proactiu en COCETA perquè aporte tot el seu sentit de ser. Hem de tractar que COCETA siga una organització que facilite la cooperació entre les diferents federacions del territori i que siga un interlocutor vàlid davant els diferents ministeris per donar curs a les necessitats de les organitzacions autonòmiques. Per aconseguir aquest objectiu hem de reforçar la nostra presència allí, el que pot suposar un increment de recursos i augment dels costos.

Administració

El Paper de FEVECTA a l'hora d'interlocutar amb les diferents administracions públiques es veu il·lustrada per la pròpia dependència financera de les mateixes, que fa que haguem de mesurar d'una forma molt cautelosa el nostre nivell reivindicatiu. Després de 30 anys, ha arribat el moment d'atrevir-nos a ser més assertius i defensar amb més bel·ligerància unes polítiques adequades de suport al cooperativisme bé directament bé a través de la Confederació.

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

No podem seguir permetent el mal funcionament del Registre de Cooperatives ni que al capdavant de la direcció general competent en matèria de cooperatives se situen persones amb un escàs o nul coneixement del sector.

Hem de buscar aliats i interlocució política per aconseguir de veritat un funcionament normal de l'administració en matèria cooperativa.

Hem de saber trobar arguments convincents que decidisquen l'Administració a fer una aposta ferma per facilitar la cooperativització dels serveis públics i primar les clàusules socials en les contractacions públiques.

Partits polítics

Mantindre una relació contínua i estable amb els diferents partits, exigint agenda política i compliment dels compromisos, i un major finançament. I en relació amb això, hem de triar dins del Consell Rector de FEVECTA persones que siguin interlocutors, juntament amb la presidència, amb cadascun dels partits polítics.

Organitzacions empresarials

- FEVES: hem de tenir una estratègia de col·laboració, però des d'una posició de lideratge de FEVECTA. Respecte de l'Administració, cal fer valdre el pes de FEVECTA per exigir un tractament asimètric pel que fa a finançament, etc.
- CEV: Amb la CEV hem d'obrir línies de col·laboració i treballar aspectes com la transformació d'empreses de capital en cooperatives.

Organitzacions sindicals

Hem de treballar junt a les organitzacions sindicals per dur a terme una aspiració bàsica de la classe treballadora: el seu accés als mitjans de producció. Hem de reclamar-los que aposten pel cooperativisme d'una forma inequívoca i que afavorisquen els processos de recuperació d'empreses.

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

Moviments socials emergents Cooperatius i Col·laboratius

Molts nous moviments estan sorgint, alguns es consoliden i altres resulten efímers. FEVECTA ha de saber distingir els uns dels altres i prestar una atenció especial als moviments que naixen amb bases sòlides per establir línies de col·laboració amb les entitats que els representen. Hem d'estar presents en totes les manifestacions d'aquests moviments tècnica i políticament. Aquí agrupem a organitzacions del tercer sector i del món de les ONG com:

- Novaterra
- Fiare
- Reas
- Empreses Socials
- Red Sí o Sí
- Fundacions diverses que representen a col·lectius en risc d'exclusió
- Etc.

ECOSISTEMA EMPRENEDOR VALENCIÀ

FEVECTA, com a entitat que afavoreix els processos d'emprenedoria, forma part de l'Ecosistema Emprenedor Valencià, format per múltiples entitats:

- Entitats territorials, especialment, Agències de Desenvolupament Local i Pactes Territorials per l'Ocupació.
- Emprenem Junts i CEEI.
- Cambres de Comerç.
- Centres de formació i coneixement, especialment les Universitats i els seus instituts universitaris (CIRIEC, IUDESCOOP, etc.).

**Cooperatives,
persones que fem
empresa**

-
- Associacions empresarials.
 - Organitzacions sindicals.
 - Etc.

FEVECTA ha de posicionar-se com el que som, experts en cooperativisme. El nostre paper serà donar a conèixer el nostre model d'empresa i estar vigilants perquè ningú assumisca el paper que ens correspon com a entitat associativa que afavoreix l'emprenedoria en grup.

Universitat, CIRIEC, IUDESCOOP

Treballar amb la Universitat i els seus instituts és una gran oportunitat per afavorir que el coneixement fluisca cap a les nostres empreses cooperatives. En aquest sentit, hem de participar i afavorir activament una relació simbiòtica entre món acadèmic i FEVECTA:

- Potenciar les pràctiques de l'alumnat en FEVECTA i les nostres empreses cooperatives.
- Potenciar estudis i facilitar que les nostres empreses cooperatives prestin ajuda i informació als diferents doctorands que realitzen els seus treballs sobre l'empresa cooperativa.
- Establir i millorar els plans de formació amb la Universitat (OPAL, xerrades, Càtedres sobre l'Economia Social, etc.).